

Een vergelijking van de onderwijsvormen

vmbo / mbo

Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zijn van essentieel belang voor Nederland. Voor ongeveer 50% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs is het vmbo de plek waar ze hun talent het beste kunnen ontwikkelen. Daar leggen ze immers de basis voor de rest van hun leven en van hun vakmanschap.

Het mbo bereidt mensen voor op de beroepspraktijk of een vervolgopleiding. Zo'n 40% van de Nederlandse beroepsbevolking heeft ooit een mbo-diploma behaald. Samen leveren het vmbo en mbo goede vakmensen die kunnen werken met hun hoofd, hart en handen. Zij zijn goud waard voor de Nederlandse samenleving en economie.

In deze brochure vindt u meer informatie over beide onderwijsstypen. Hoe zitten het vmbo en mbo in elkaar? Hoe is de samenhang tussen beide opleidingen? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen? Hopelijk vindt u in deze brochure antwoorden op vragen die u heeft. Uiteraard kunt u altijd mailen met specifieke vragen naar info@platformsvmbo.nl.

Wat is vmbo?

Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) is een van de vormen van voortgezet onderwijs in Nederland. Het vmbo combineert theorie en praktijk en bereidt leerlingen voor op een mbo-opleiding.

Wat is mbo?

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) bereidt mensen voor op de beroepspraktijk of een vervolgopleiding. Bij alle opleidingen in het mbo staat de aansluiting met de praktijk voorop. Mbo-opleidingen worden gegeven aan ROC's (regionale opleidingscentra) AOC's (agrarische opleidingscentra) en vakscholen.

Voor wie is het vmbo?

Op het vmbo zitten leerlingen tussen 12 en 16 jaar. Ongeveer 50% van alle kinderen in Nederland gaan naar het vmbo.

Voor wie is het mbo?

Het mbo is toegankelijk voor iedereen vanaf 16 jaar. Afhankelijk van vooropleiding, leeftijd of ervaring is er voor iedereen een mbo-opleiding op maat.

Duur vmbo

Het vmbo duurt vier jaar. De eerste twee jaar noemen we de onderbouw. Dan krijgt iedereen dezelfde vakken. In de bovenbouw zijn er leerwegen en profielen. Deze bepalen welke vakken een leerling krijgt.

Duur mbo

De opleidingsduur loopt uiteen van een half jaar tot vier jaar.

VM2 of vakmanschapsroute

Voor een soepele overgang van vmbo naar mbo is er een doorlopende leerlijn vmbo-mbo 2 (VM2/vakmanschapsroute). Hierbij zijn de bovenbouw van de basisberoepsgerichte leerweg en het mbo niveau 2 samengevoegd.

Leerwegen en niveaus in het vmbo

Aan het einde van het tweede schooljaar kiest elke vmbo-leerling een leerweg. In een leerweg wordt onderwijs gegeven op een bepaald niveau en met een bepaald programma: van heel praktisch tot vooral theoretisch. Een leerling kiest de leerweg die het beste bij hem of haar past. Er zijn vier leerwegen in het vmbo:

- **Theoretische leerweg** (vmbo-t of mavo): voor leerlingen die weinig moeite hebben met leren en zich nog niet willen voorbereiden op een specifieke beroepsopleiding.
- **Gemengde leerweg** (vmbo-gl): voor leerlingen die weinig moeite hebben met leren, maar ook praktisch bezig willen zijn en zich willen voorbereiden op bepaalde mbo-opleidingen.
- **Kaderberoepsgerichte leerweg** (vmbo-kader): voor leerlingen die praktisch zijn ingesteld, maar ook best wat theorie aan kunnen, zoals leerlingen die graag met hun handen werken.
- **Basisberoepsgerichte leerweg** (vmbo-basis): voor leerlingen die leren door doen, een combinatie van leren en werken.

De vier leerwegen verschillen:

- In niveau van de leerstof.
- In de tijd die besteed wordt aan praktijk en theorie.

Leerwegen en niveaus in het mbo

Studenten kunnen kiezen uit een beroepsopleidende leerweg (bol) en een beroepsbegeleidende leerweg (bbl). Bij de bbl werken studenten drie of vier dagen per week in een bedrijf. De rest van de week volgen zij lessen op school. Bij de bol brengen studenten meer tijd op school door. Zij brengen wat zij geleerd hebben in de praktijk tijdens de beroepspraktijkvorming (stage). De bpv vormt 20% tot maximaal 60% van de opleiding. Het diploma na een bol of bbl-opleiding is hetzelfde. Het mbo kent opleidingen op vier niveaus. Voor elk mbo-niveau gelden verschillende toelatingseisen. Ook de opleidingsduur verschilt. Die loopt uiteen van 0,5 jaar tot 4 jaar.

In onderstaand schema wordt de opbouw van het mbo verder toegelicht.

Vakken vmbo

Elke vmbo-opleiding bestaat uit drie onderdelen:

- Twee verplichte vakken (Nederland en Engels).
- Twee sectorverplichte vakken (per sector verschillend, bijvoorbeeld wiskunde en natuur- en scheikunde voor Techniek en biologie voor Zorg & Welzijn).
- Vrij deel: in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg het beroepsgerichte programma, in de gemengde leerweg een beroepsgericht vak en een algemeen vak, in de theoretische leerweg twee algemene vakken.

In alle leerwegen geeft de school algemeen vormende vakken (avo), alleen op verschillende niveaus. Denk aan Engels, Nederlands, wiskunde en economie. Het is afhankelijk van de leerweg in hoeveel avo-vakken de leerling eindexamen moet doen.

Welke praktijkvakken een leerling krijgt binnen het vmbo is afhankelijk van het gekozen profiel. Een profiel bereidt leerlingen voor op hun vervolgopleiding en het werk dat ze uiteindelijk willen doen. De inhoud van de profielen komt aan bod in de beroepsgerichte programma's. Elk profiel kent verschillende verplichte vakken. Door het kiezen van keuzedelen stelt de leerling zijn eigen opleiding samen.

'Vakken' mbo

Een mbo-school geeft een mbo-opleiding vorm op basis van een beschrijving van wat een beginnend beroepsbeoefenaar moet kennen en kunnen (een kwalificatie-dossier). Studenten krijgen les op school en leren in de beroepspraktijk. Daarnaast moeten ze voldoen aan eisen voor loopbaan en burgerschap, Nederlands, rekenen en Engels bij een niveau 4 opleiding.

Kern, profiel en keuze in het vmbo

Vanaf 2015 bestaat het beroepsgerichte programma in het vmbo uit kern, profiel en keuze. Tot de kern behoren algemene vaardigheden en loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Elke leerling kiest een profiel. Er komen tenminste acht profielen:

- Economie en ondernemen.
- Horeca, bakkerij en recreatie.
- Bouwen, wonen en interieur.
- Produceren, installeren en energie.
- Mobiliteit en transport.
- Zorg en welzijn.
- Groen.
- En een profiel gericht op uitstel van beroepskeuze en brede oriëntatie.

Een profiel omvat 50% van het beroepsgerichte programma. De andere 50% kan de leerling zelf samenstellen door te kiezen uit keuzedelen.

Basis, profiel en keuze in het mbo

Ook het mbo kent vanaf 2015 profielen en keuzedelen. Het basisdeel beschrijft de taken, vakkennis en vaardigheden die alle beroepsbeoefenaren in de beroepsgroep delen en algemene vaardigheden voor talen, rekenen en loopbaan en burgerschap. Het profiel bevat de kwalificatie-eisen die specifiek zijn voor een beroep. Het basis- en profieldeel vormen samen de kwalificatie. Door keuzedelen kan de mbo-student de opleiding verbreden of verdiepen.

Waar is de mavo?

De mavo is opgegaan in het vmbo. Of beter: het vmbo is ontstaan uit een samenvoeging van het vroegere vbo (vorbereidend beroepsonderwijs) en de mavo. De theoretische leerweg in het vmbo (vmbo-t) is gebaseerd op de mavo. Sommige scholen noemen deze richting op hun school dan ook nog (of weer) 'mavo'.

Opbouw mbo

Vooropleiding en opleidingsniveau van het mbo

Vooropleiding	Opleiding	Mbo-niveau	Duur	Werkzaamheden	Voorbeelden beroepen	Doorstroom naar hbo
Geen diploma	Entreeopleiding	1	0,5 - 1 jaar	Eenvoudige uitvoerende werkzaamheden	Assistent bakker, aankomend verkoopmedewerker	Nee
Basisberoepsgerichte leerweg vmbo	Basisberoepsopleiding	2	2 - 3 jaar	Uitvoerende (assisterende) werkzaamheden	Kapper, autotechnicus, verkoper detailhandel	Nee
Kaderberoepsgerichte, gemengde en theoretische leerweg vmbo en havo	Vakopleiding	3	2 - 3 jaar	Volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden	1e monteur	Nee
Kaderberoepsgerichte gemengde en theoretische leerweg vmbo en havo	Middenkaderopleiding	4	3 of 4 jaar	Volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden	Filiaalbeheerder, activiteitenbegeleider	Ja

Voor het vmbo

In groep 8, meestal in januari of februari, geeft de leerkracht basisonderwijs een schooladvies. Op basis van het leerlingdossier kan de leerkracht goed inschatten welke opleiding geschikt is voor de leerling. De eindtoets (vaak Cito-eindtoets) is dan een soort controle of het schooladvies inderdaad bij de leerling past.

Veel middelbare scholen hanteren een minimumeis voor de Cito-score bij het toelaten van nieuwe leerlingen. De toelatingseisen kunnen per school verschillen. Cito-scores tussen de 501 en 536 geven een indicatie voor het vmbo. Vanaf score 538 volgt vaak het advies voor havo en vwo.

Voor het mbo

Voor toegang tot de niveau 2-, 3- en 4-opleidingen van het mbo is een vmbo-diploma nodig. Zie ook het schema *Opbouw mbo*.

Na het vmbo

Na het vmbo-eindexamen moet een leerling altijd een vervolgopleiding doen om officieel (met een startkwalificatie) te kunnen starten op de arbeidsmarkt. Leerlingen zijn verplicht om door te leren totdat ze een startkwalificatie hebben (minimaal mbo-diploma niveau 2) of 18 jaar zijn. Naar welke vervolgopleiding vmbo-leerlingen kunnen doorstromen is afhankelijk van de gekozen leerweg.

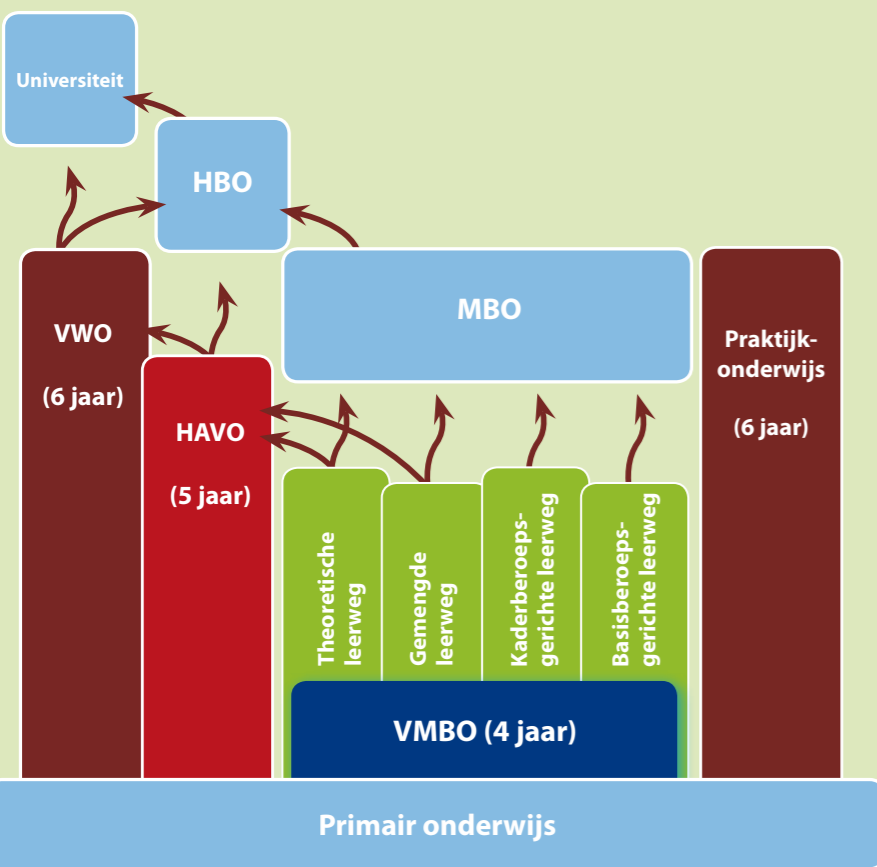
Na het mbo

Het mbo leidt op tot beginnend beroepsbeoefenaar. Om de aansluiting op de arbeidsmarkt te garanderen hebben mbo-scholen uitgebreide contacten met het regionale bedrijfsleven, gemeenten en maatschappelijke organisaties. Gediplomeerden die verder willen leren, stromen door naar een vervolgopleiding binnen het mbo of hbo.

Zie ook het schema *Voortgezet onderwijs en doorstroom naar vervolgopleidingen*.

Voortgezet onderwijs en doorstroom naar vervolgopleidingen

Hoe zien het voortgezet onderwijs en de mogelijkheden voor vervolgopleidingen eruit?

Vakcolleges

Vmbo-vakcolleges zijn opleidingen waar de leerlingen, vanaf klas 1 van het voortgezet onderwijs, veel praktijklessen krijgen. Vakcolleges proberen het beroepsgerichte deel van het vmbo in drie jaar af te ronden en leerlingen dan te laten starten met hun mbo-opleiding.

Praktijk in het vmbo

In klas 3 en 4 van het vmbo maken leerlingen kennis met de beroepspraktijk. Dat doen ze door de beroepsgerichte lessen op school en door in de beroepspraktijk te kijken. Dat kan door stage te lopen, door snuffelstages, door deel te nemen aan On Stage (een soort speeddates met beroepsbeoefenaren) of door de vmbo-carroussel.

Praktijk in het mbo

In het mbo is de stage een belangrijk onderdeel van de opleiding. De mbo-stage heet ook wel beroepspraktijkvorming (bpv). Afhankelijk van de leerweg omvat de stage minimaal 20% van de bol of minimaal 60% van de bbl. Je mag in het mbo alleen stage lopen bij erkende leerbedrijven.

Examenprogramma vmbo

Leerlingen sluiten een vmbo-opleiding af met een examen. In hoeveel vakken zij examens doen, hangt af van de gekozen leerweg (basis en kader: vijf vakken, andere leerwegen: zes vakken). Elk examen bestaat uit een schooldeel en een centraal deel. Het schooldeel, het schoolexamen, kan al in het derde jaar beginnen. Het centrale examen start voor de beroepsgerichte vakken in april en voor de algemeen vormende vakken in mei.

Leerlingen zijn geslaagd voor het vmbo als zij gemiddeld voor alle vakken een voldoende hebben gehaald. Daarnaast moeten zij tenminste een 5,5 hebben voor het totale centraal examen (alle vakken).

Naast de vakken waarin de leerlingen examens doen, moeten zij minimaal een voldoende hebben gehaald voor:

- Lichamelijke opvoeding.
- Het kunstvak (CKV 1) uit het gemeenschappelijke deel.
- Maatschappijleer 1 (het voor alle leerlingen verplichte vak maatschappijleer).
- Het sectorwerkstuk in de gemengde en theoretische leerweg.

In de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg telt het cijfer voor het beroepsgerichte vak voor twee in de uitslagregeling.

Examenprogramma mbo

Wat mbo-studenten aan het einde van hun opleiding moeten kunnen, staat beschreven in kwalificatiedossiers. Vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en het onderwijs bepalen voor beroepen op mbo-niveau:

- Wat het beroep inhoudt.
- Wat de kerntaken en werkprocessen zijn.
- Wat iemand moet kunnen om het beroep uit te oefenen als beginnend beroepsbeoefenaar.

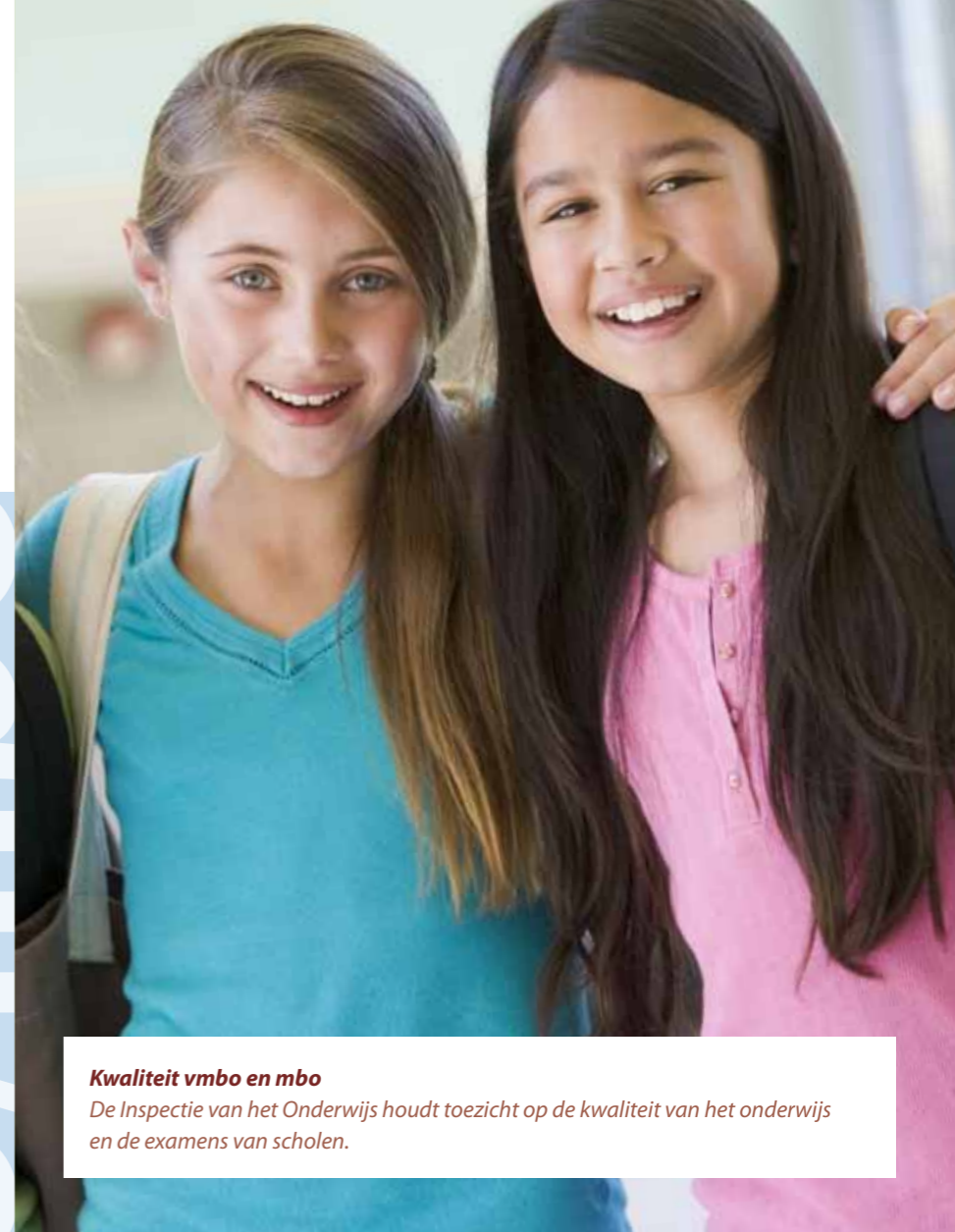
De manier van examineren kan per mbo-school en opleiding verschillen. Een veelvoorkomende examenvorm is de proeve van bekwaamheid, waarin de studenten in praktijksituaties laat zien wat ze kunnen. Een assessment is ook mogelijk. Hierbij maken studenten bijvoorbeeld werkstukken of doen praktijkopdrachten. Er zijn ook nog andere examenvormen in het mbo. Meestal is er sprake van een mix van examenvormen. In het mbo krijgt elke student sinds 2010 les in Nederlands en rekenen. Hiervoor worden centrale examens ingevoerd.

Loopbaanontwikkeling vmbo

Alle vmbo-leerlingen moeten werken aan hun loopbaanontwikkeling. Zij moeten onderzoeken waar ze goed in zijn, wat ze leuk vinden, welke opleiding en welk beroep daarbij past en hoe ze dat beroep dat ze uit willen gaan oefenen, kunnen bereiken. Dat doen ze in het kader van hun loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). Natuurlijk hoeven ze dit niet alleen te doen. Veel scholen kennen zogenaamde loopbaanreflectiegesprekken, gesprekken waarin de leerlingen met een coach of mentor op zoek gaan naar hun kwaliteiten en passie. LOB hoort tot de kern van het beroepsgerichte programma van de leerlingen.

Loopbaanontwikkeling mbo

Ook in het mbo kennen we loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Dit wordt op bijna dezelfde manier vormgegeven als in het vmbo. LOB vormt een belangrijk onderdeel van de mbo-opleiding. Het helpt de student een weloverwogen keus te maken over wat hij na zijn mbo-opleiding wil doen. Zo moeten studenten in het kader van loopbaanoriëntatie inzicht krijgen in de eigen kwaliteiten, mogelijkheden, waarden en motieven. Deze inzichten moeten zij leren gebruiken om zich te oriënteren op en inzicht te verkrijgen in de mogelijkheden die de arbeidsmarkt en vervolgonderwijs bieden.

Kwaliteit vmbo en mbo

De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs en de examens van scholen.

Feiten en cijfers

	Vmbo	Mbo
Aantal scholen	Ongeveer 1.000 locaties	Mbo wordt gegeven op 70 Nederlandse ROC's, AOC's en vakscholen
Aantal werknemers	Totaal voortgezet onderwijs 105.719	53.000
Aantal opleidingen	8 profielen	± 185 profielen
Aantal opgeleiden	Tussen de 50 en 60% van de Nederlandse beroepsbevolking is opgeleid op vmbo-niveau of vergelijkbaar	Bijna 40% van de Nederlandse beroepsbevolking is opgeleid in het middelbaar beroepsopleiding
Duur	4 jaar	0,5 tot 4 jaar
Vooropleiding(en)	Basisonderwijs	Vmbo of havo (minimaal overgangsbewijs 3e klas)
Vervolgoeding(en)	Mbo Havo (na vmbo-t)	Mbo (naar een hoger niveau) Hbo
Leerwegen	4	2
Niveaus	4	4

Hoeveel basisschoolleerlingen gaan naar het vmbo?

50% van de basisschoolleerlingen gaat naar het vmbo en 50% naar de havo of het vwo. De deelname aan het vmbo loopt de laatste jaren terug.

Hoeveel vmbo-leerlingen gaan naar het mbo?

Ongeveer 80% van alle vmbo-leerlingen stroomt door naar een beroepsopleiding in het mbo. Ongeveer 20% kiest na het vmbo voor een havo-opleiding. Alleen leerlingen in de gemengde en theoretische leerweg kunnen hiervoor kiezen.

Contact

Stichting Platforms VMBO

Postbus 59
7630 AB Ootmarsum

J.F. Kennedylaan 99
3981 GB Bunnik

info@platformsvmbo.nl
www.platformsvmbo.nl

T 030 - 767 00 68
T 06 - 10 11 83 41

De platforms beroepsvoorbereidende programma's in het vmbo hebben de krachten gebundeld in de Stichting Platforms VMBO (SPV). Voor al uw vragen over het vmbo kunt u terecht bij SPV. www.platformsvmbo.nl

Colofon

Deze uitgave is samengesteld in opdracht van de Stichting Platforms VMBO.

Advies, samenstelling en tekst

Ontwerp en vormgeving
Verhoef & Co, www.verhoefenco.nl

Oplage

10.000 exemplaren

© Stichting Platforms VMBO, november 2013

Aan de informatie in deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming van SPV en de samensteller (www.verhoefenco.nl).

stichting
platforms
vmbo